

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Quaestio decima quarta, & ultima, Quaestiunculas aliquot quasi per
saturam complexa

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

texantur: quod ita intelligo, narrari historias quidem, sed non tam id agi, quam mysteria A
 contemni: cum & Homilia 15. in Genes. Scripturam asserat, non tantum historicis servire
 narrationibus, quantum rebus & sensibus mysticis. Sin secus sensit, Eustathij querelam
 probo. Dicitum illud quoque de iis velim, quæ peccata ab eo circa Iobi historiam idem ait.
 Iniquum vero profus & ineptum est quod subjicit, perperam ab Origene Lazarum, quem
 propter virtutem Christus diligebat, in hominem peccatis laborantem anagogica inter-
 pretatione fuisse mutatum. Consulta Lector Tomum 28. in Iohann. pag. 349. Origenem
 culpa immunem comperiet: nam postquam Lazari historiam, juxta literam, fuisse explica-
 vit, hac præterea homines signari addit, qui peccatis admittis, amicitia cum Iesu prius con-
 tracta, quæ anima vita est, excidunt, & novis rursus gratiæ auxilijs excitati eandem re-
 cuperant. Aliud est autem laborare peccatis, aliud hominis peccatis laborantis imaginem B
 gerere; postremum hoc Lazaro tribuit Origenes, prius vero minime. Quid ad sequentia
 porro respondeam non habeo, in quibus insinuitur Adamantius, quod contra Evangelij
 auctoritatem Iudæos negaverit lapides in Christum jaciendos sustulisse, remque ad tropo-
 logiam detorsit: nam vetustate imminutis Commentarijs in Iohannem, pars illa inter-
 cidit, in qua hæc Evangelij narratio explanatur. Quomodo ergo ab Origene accepta sit,
 incertum est. Denique agre Eustathio est, quod argumentis ex nominum interpretatione
 petitis, in allegorias Adamantius nonnumquam excurrat, cum duo sapissime homines
 moribus & ratione vitæ penitus discordes idem tamen nomen gerant. At non tam inde al-
 legorias Origenem arcescere verum est, quam aliunde petitas hoc insuper argumento, C
 quantumvis levi confirmare.

QVÆSTIO DECIMA QVARTA ET VLTIMA.

QVÆSTIONCVLAS ALIQVOT QVASI PËR SATVRAM COMPLEXA.

I. *Queritur Origenis sententia de ligandi & solvendi potestate Sacerdotibus concessa.*
 II. *Excutitur ejusdem de Eucharistia opinio.* III. *Quædam ipsius de matrimonio dogmata*
notantur. IV. *Virum magicis artibus fa-verit, exploratur:* V. *& de Engastrimybo quid*
statuerit; VI. *ecquid de mendacio;* VII. *& de iurjurando.* D

I. **P**OSTREMAM hanc quæstionem aperiet brevis de Sacerdotum potestate,
 iuxta Origenis sententiam, disputatio. Is Tomo 12. in Matth. pag. 279. scribit
 potestatem clavium habere Episcopos, & quæ ab ipsis vel ligata vel soluta sunt
 in terris, ligata esse & soluta in cælo, si modo Petri virtutes æmulentur: sibi peccatorum
 vinculis alligati teneantur, frustra eos ligare & solve-re. Quod si meritis licet ac pietate in-
 feriores Petro, nihilominus ligatum iri sperent in cælo, & solutum, quæ in terris ligave-
 rint & solverint; legitimum eos Scripturarum ignorare sensum, & superbia excecatos E
 esse. In hunc locum annotat Sixtus Senensis alludere Origenem ad errorem ab Hussitis
 postmodum propugnatum, qui Papæ & Episcoporum potestatem ex morum sanctitate
 pendere volebant, ut quotiescunque peccando fierent Petri dissimiles, una potestatem
 ipsius amitterent; damnatumque hunc esse à Tridentina Synodo Sess. 14. Can. 10. his ver-
 bis: *Si quis dixerit Sacerdotes qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & solvendi non habent,*
anathema esto. Assentior Sixto, & peccare aio Origenem, atque hanc videri amplecti hære-
 sim, in qua deinde versati sunt Donatistæ, cum à Sacerdotum sanctitate Ecclesiæ potesta-
 tem suspenderunt. Attamen commodam hæc possunt interpretationem admittere. Fru-
 stra, inquit, ligandi vel solvendi potestatem sibi arrogant Episcopi, quæ Petro præcipue
 concessa est, nisi eadem qua Petrus sanctitate & æquitate floreat: hoc est, nisi eandem F
 quam Petrus æquitatem in solvendo & ligando adhibeant. Cum ergo tam sancte iure suo
 Petrus uteretur, ut eos tantum criminibus solveret, qui id poenitentia sua & pietate essent
 promeriti, solos noxios ligaret; si quis Episcopus Petro dissimilis potestate abutens sua in-
 fontes ligaverit, indignos solverit, non perinde in cælo se res habebit. Subsidio est Ori-
 geni istud Hieronymi libr. 3. in Matth. 16. 19. *Istum locum Episcopi & Presbyteri non intelli-
 gentes aliquid sibi de Pharisæorum assumunt supercilio, ut vel damnent innocentes, vel solvere se noxios ar-
 bitrentur, cum apud Deum non sententia Sacerdotum, sed reorum vita quaratur.* Noxios dicit, qui
 noxios impliciti, nulla scelerum poenitudine tanguntur: alioqui nemo solvi potest nisi
 noxius.

Asserit præterea Origenes Tomo 13. in Matth. pag. 336. ligandi & solvendi potestatem
 omnibus

Sixt. Sen.
 libr. 6.
 ann. 70.

A omnibus à Christo fuisse concessam, quicunque noxios ter reprehenderint. Ita Tomo 12, p. 275, omnem Christi discipulum petram esse ait super quam Ecclesia Christi edificatur; cœli claves perfectis quibusque tribui; & quacunq; tandem Petro pollicitus est Christus adepturum, quisquis Petro similem se præstiterit. Verum posteriora hæc allegorice dicta esse, non dogmatice, illud evincit quod sabelt: *οὐκ ἔστιν ὁ χριστός ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τῶν ζώντων* [*οὐκ ἔστιν ὁ χριστός, ἀλλὰ τὸ ἐν θεῷ ἡγεμονικὸν πνεῦμα*], *ὁ σαρκὸς καὶ αἱμάτων* [*ὁ σαρκὸς καὶ αἱμάτων ὡς ἔστιν ἡ σαρκὸς καὶ αἱμάτων τοῦ σαββαίου λέγει, ὡς ἐστὶν ὁ πνεῦμα*]. Offendunt idem & sequentia, in quibus portas Inferi esse peccata, hæreses esse Dæmones, regna cœlorum virtutes esse dicit. Priore autem, quem laudavimus, loco, licet ligandi & solvendi potestatem omnibus tribuat, quicunque ter peccantes corripuerint; peculiari tamen modo, & pleniori potestate, ac potiori iure Petro id concessum fuisse vult, cum in uno duntaxat cœlo solvere illos & ligare posse affirmet, Petrum autem in omnibus. Adde eandem apud Patres sæpe locutiones occurrere, quæ ad rectam itidem interpretationem revocandæ sunt. Irenæus libr. 4. cap. 20. *Omnes iusti sacerdotalem habent ordinem*. Tertullianus libr. De exhortatione castitatis, cap. 7. *Nonne & Laici sacerdotes sumus? Scriptum est: Regnum quoque nos, & sacerdotes Deo, & Patri suo fecit*. Gregorius Nyssenus libr. De perfectione: *ἡσυχία τοῦ ἁγίου καὶ ἁγίου πνεύματος, ἡ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἡ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἡ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος*. Per hæc & his similia nos quoque petra erimus, imitantes, quoad ejus fieri potest, inmutabili natura, quod constans & immutabile est. Ambrosius Comment. in Luc. 9. *Qui carnem dixerit, ecclesia fundamentum est, & si æquari Petro non potest, imitari potest*. deinde: *Magna autem Christi gratia, qui omnia prope vocabula sua Discipulis ipsis donavit: Ego sum, inquit, lux mundi; & id tamen, quo ipse gloriatur, Discipulus nomen indulsit, dicens: Vos estis lux mundi: Ego sum panis vivus; & Nos omnes unus panis sumus: Ego sum vitis vera; & tibi dicit: Planta vitæ vitem fructuosam omnem terram. Petra est Christus; Bibebant enim de spiritali sequente petra; petra autem erat Christus; etiam Discipulo suo hujus vocabuli gratiam non negavit, ut & ipse sit Petrus, quod de petra habeat soliditatem constantiam, fidei firmitatem. Enitescere ergo ut & tu petra sis*. Augustinus libr. 2. Quæst. Evang. cap. 40. *Sacerdotium vero Iudeorum nemo fere fidelium dubitat figuram fuisse sacerdotum regali, quod est in ecclesia, quo consecrantur omnes pertinentes ad corpus Christi, summi & veri principis Sacerdotum. Nam nunc & omnes unquam, quod tunc Regibus tantum & Sacerdotibus fiebat. Et quod ait Petrus ad Christianum populum scribens: Regale sacerdotium; utrumque nomen illi populo convenire declaravit, quo illa unctio pervinebat. Ligandi quoque & solvendi potestatem eorum omnium, qui peccantes fratres objurcationibus incessunt, communem esse voluit Augustinus De verbo Domini, Homil. 15. Theophylactus in Matth. 18, 18. & Anastasius Nicenus Quæst. 61.*

II. Magnis vero & repetitis controversiis vexatus est ille Origenis de Eucharistia locus, quem hæc Tomo 11. in Matth. p. 253, 254, exhibemus. Summa illius hæc est: Quemdam obiicit sibi dicentem, cum iuxta Christi pronuntiatum quod in os intrat, hominem non inquinat, ita quod in os intrat, hominem sanctum non efficere, licet fecus de pane Christi simpliciores sentiant. Respondet Origenes, quemadmodum non cibus edentem inquinat, sed ejus conscientia qui cum dubitatione comedit; & quemadmodum impuro homini mundum nihil est, non ex se, sed propter impuri hujus hominis immunditiam; ita quod per verbum Dei, & precem consecratum est, non ex se comedentem efficere sanctum, alioquin & ei qui peccatis pollutus comedit, sanctitatem collaturum; sed ex eo tum emolumentum capi, cum pura mente, & integra conscientia accipitur: neque abstinendo ab hoc pane vel eundem comedendo, ex hac abstinencia vel esu, bono aliquo nos fraudari vel augeri, sed ita duntaxat si vel nequam vel prohi sumus, dicente Paulo 1. Cor. 8. *Neque enim si manducaverimus, abundabimus; neque si non manducaverimus, deficiemus*. Subjungit præterea, quemadmodum in ventrem demittitur, quod intrat in os, ac deinde eicitur in feces; ita panem consecratum, secundum id quod materia concretum huic inest, in ventrem demitti, & eicitur in feces, sed per precationem qua illi accessit, utilem comedenti effici pro ejus fidei portione; nec panis materiam, sed prolatum super eo sermonem, eum juvare, qui non indigne ipsum comedit. Denique panem illum, typicum & symbolicum corpus appellat. Reliqua ad esum corporis Christi spiritalem pertinent, non sacramentalem ut superiora, contra quam opinatus est Vincentius Bellocensis Specul. doctrinal. libr. 18. cap. 43, Origenem hæc de causa immerito castigans. Facilis est loci hujus iuxta Ecclesie doctrinam expositio: nam ut ex corporis Christi esu adjumentum quis capiat, non esus ipse sufficit, sed integra præterea & intaminata mens requiritur, alioquin iudicium sibi manducat & bibit, qui noxis pollutus ad altaris sacramentum accedit. Itaque non ex se solum & simpliciter edenti sanctitatem confert, sed ita, si ab edente certa fides, & purus animus adhibeantur. Similiter homq; hoc abstinens Sacramento, vel quod

nondum sibi sit satis probatus, vel quod nondum iustam attigerit aetatem, vel alia quavis A legitima de causa, detrimentum ex hac abstinencia non capit; imo nec bono aliquo inde privari ait Origenes; quod ita intelligo: cum homo nondum sibi satis probatus, vel alicuius criminis sibi conscius, si ad altaris Sacramentum accedat, iudicium sibi manducet & bibat, atque ex hoc esu & potu mortem animae suae consciscat, nedum fructum aliquem inde percipiat, sequitur ut si hac reformidans Sacramento abstineat, bono aliquo non privetur, dum non sumit corpus Christi; cum malum tantum fuisset nactus, si sumisset. Materia autem constans illa panis pars, quam in secessum ejici ait, ea sunt accidentia materiae panis inhaerentia & ejus propria, quae corrupta à stomacho, & in novam converta, substantiam vel in secessum abeunt, vel humani corporis formam induunt. Preca- B tionem vero illam, quae panem comedentibus utilem efficit, & sermonem super pane prolatum, quid aliud esse dicam, quam mystica illa verba, quibus panis consecratur, & quae *deus* ac mysticam precem nonnulli Patres appellant? quia precationem, licet non expressam, involvunt, qua Deum rogat Sacerdos ut prolatis à se mysticis verbis idem efficiat, quod effecit olim, cum eadem ipse proferret. Atque per hac cum panis in corpus Christi efficiatur conversio, comedentem accidentia illa minime juvant, sed per mystica illa verba fit, ut esu corporis Christi adiuvemur. Typicum denique & symbolicum corpus appellat, vel quod sub specie & similitudine panis deliteat; & cum corpus Christi reipsa sit, typo & symbolo panis esse videatur: quod idem est ac si sacramentale dixisset, quia non nudum Christi contingimus corpus, sed sub symbolis involutum. Quapropter Homilia 7. in Levit. sic disserit Adamantius: *Est & in Novo Testamento litera, C quae occidit eum, qui non spiritualiter qua dicantur adverterit. Si enim secundum literam sequaris haec ipsum quod dicitur in est: Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis sanguinem meum; occidit haec litera.* Spiritualiter haec intelligi jubet, quia sacramentaliter carnem suam manducari & sanguinem suum bibi fancit Christus, non quo modo carnes alias dentibus comminimus. Nec responsionis hujus robur infringit Edmundus Albertinus, cum ait negare illic Origenem comedi carnem Christi secundum literam; quisquis autem comedit Christi carnem, licet non in propria specie & figura comedat, Christi tamen carnem secundum literam comedere. Infuit enim carnem Christi cum comedere secundum literam, qui illam non in propria specie & figura comedit: nam comedere secundum literam, illud est, ita comedere, quomodo esculenta comedere consuevimus, nimirum ori inserta den- D tibus permolare, lingua versare, palato degustare, gula forbere, in ventriculum demissa concoquere, intestinis excepta à facibus fecernere, & in corporis alimentum distribuere. Hac ratione cum Christi caro nequam à nobis comedatur, non comeditur profecto secundum literam, sed sacramentaliter. Vel eucharisticum panem eatenus appellat Origenes corpus typicum & symbolicum, non quatenus absentis corporis Christi typus est & symbolum, quod vult Edmundus Albertinus, alijque cum eo Heterodoxi: sed quatenus, cum reipsa sit corpus Christi, aliarum rerum typus est & symbolum, puta sui ipsius extra Sacramentum, ut fuit olim in cruce, & ut est nunc in caelo; vel resurrectionis nostrae, iuxta Nicæanum Concilium; vel unius illius corporis, cuius ipse (Salvator) caput existit, cuique nos, tamquam E membra, a se ipsa fidei, & charitatis connexionem adstrictos esse voluit iuxta Tridentinos Patres; vel fidei & promissionis, juxta Clementem Alexandrinum. Penitus confirmant expositionem istam similes locutiones Origenis, in quibus res quaedam symbolicae appellantur, vel symbolice tales, taleve esse dicuntur; non quod revera tales, taleve non sint; sed quod cum tales, taleve revera sint, aliarum tamen rerum symbola sint. Sic Tomo 32. in Iohann. p. 405. Iohannem ait symbolice recubuisse in sinu Christi: non quod revera in sinu Christi non recubuerit, sed quod recubitus ille symbolum esset propensius affectus & pronae fidei quam erga Christum gerebat Iohannes. Similiter Tomo eodem pag. 412. ait symbolice noctem fuisse, cum Iesum proditurus Iudas exiit; non quod revera nox non esset, Iohannes quippe noctem fuisse scribit cap. 13. v. 30. sed quod nox illa symbolum esset noctis alterius quae Iuda animo incubabat. Quinetiam Tom. 14. in Matth. pag. 363. Paulum jus- F sisse ait, ut Episcopus, Presbyter, & Diaconus, quos symbola fuisse vult verarum rerum, symbolice monogami sint; non quod revera monogamos non esse velit, tales enim esse debere satis hoc loco docet; sed quod monogamia illa symbolum sit munditiae animae, quam tueri debent, qui sacra administrant. Idem praeterea Tom. 16. in Matth. p. 410. summum Iudaeorum Sacerdotem, symbolicum appellat; non quod Sacerdos revera non esset, quis enim hoc neget? sed quod symbolum esset veri Sacerdotis Christi. Ibidem sacrificia Mosaicae Legis, symbolica appellat: non quod revera sacrificia non essent; sed quod symbola essent sacrificiorum quae sunt pro peccatis. Addit demum, cum subjugi, corpore nempe suo, vectum Iesum excepit vera Ierusalem, superna scilicet, tunc dissipatam fuisse Ierusalem, quae umbra est: umbram dicens, pro eo quod symbolum dixerat: non quod

Albert De
art. Euch.
lib. 2. in
Exam. te-
stim. Orig.
cap. 1.

A Ierusalem inferior, terrena nimirum, revera Ierusalem non esset; sed quod umbra esset & symbolum supernæ Ierusalem. Pari modo igitur, cum corpus Christi appellat symbolicum & typicum, non illic revera adesse negat Christi corpus, sed præfens illic Christi corpus symbolum & typum esse vult rerum aliarum, earum nempe quas commemoravimus, puta sui ipsius extra Sacramentum. Id quod satis indicat Origenes, cum proxime subiungit: *πρὸς δὲ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς ἀποδοῦναι τὴν ζωὴν, ὡς ἡ ζωὴν σαρρὸς, καὶ ἀλλοτρίαν ἐσθίοντες.* Multa autem de ipso Verbo dici possunt, quod caro factum est, vniuersusque cibus, &c. in quibus differit de Christi corpore extra Sacramentum. Nulla hæc, quam damus, aptior vel solidior excogitari potest loci huius solutio, ut pote quæ ex consimilibus Scriptoris eiusdem testimoniiis petita sit, & mentem ipsius manifesto declaret. Frustra igitur ex superioribus Adamantij de Eucharistia verbis præsidium causæ suæ arcescere conati sunt multi temporum istorum Heterodoxi. Frustra quoque locum ab Hæreticis depravatum suspicatus est Sixtus Senensis Biblioth. lib. 6. Annot. 66. Frustra ab Erasmo interprete corruptum coniectati sunt Genebrardus, & Perronius; cum integritatem loci manu scriptorum Codicum Græcorum consensus aperte probet.

B Præter duo illa Origenis testimonia, quibus de Eucharistiæ sacramento perperam sensisse visus est, alia quatuor generis eiusdem affert Petrus Martyr in libro contra Gardinerum, unde causam suam non parum confirmari putat. Prior locus depromptus est ex Homil. 16. in Num. *Bibere dicimus sanguinem Christi non solum sacramentorum ritu, sed & cum sermones eius recipimus, in quibus vita consistit, sicut & ipse dicit: Verba quæ locutus sum, Spiritus & vita est.* At manifeste facit illud pro Catholica causâ, nam sacramentalem sanguinis Christi potationem ab alia fecerit, quæ verbum Christi auribus & mente, spiritali quodam modo bibitur. Nec plus valet pro adversariorum partibus alterum hoc è Tractat. 35. in Matth. *Panis iste quem Deus verbum corpus suum esse fatetur, verbum est nutritorium animarum, Verbum de Deo Verbo procedens, & panis de pane caelesti:* cui consimilia reperire est Homil. 7. in Levit. ab Hermanno Bodio in Collectaneis adversus Catholicam doctrinam usurpata: nam si iuxta literam id sumendum putamus, ut sumendum vult Martyr, quomodo panis ille qui cœnanti Christo oblatas est, fractus, & Discipulis distributus, quemque suum esse corpus dixit Christus, nihil aliud est quam *verbum animarum nutritorium*, quod contendit Bodius? quo modo panis ille, secundum id quod ex materia concretum habet, in ventrem abit, & in secessum eicitur, ut ex Origenis Tomo II. in Matth. objecisse Martyrem supra notavimus, si panis ille *Verbum est animarum nutritorium*? Certe tota hæc Origenis de pane illo dissertatio Tractatus 35. in Matth. allegorica est. Nec validius est, quod hinc colligit Martyr, corpus Christi esse panem, cum scripserit Origenes: *Panis iste, quem Deus Verbum corpus suum esse fatetur.* Panis enim dicitur corpus Christi, quia panis fuit, & nunc quoque cum corpus Christi est, panis speciem gerit. Hinc appellatur etiam *ἀβλὸς ὑπαζωψύρος*, & consecratus panis, hoc est, ut sic loquar, panis transubstantiatus in corpus Christi.

D Apertissima vero loci tertij sententia, ut frustra eam perverfa explicatione corrumpere Martyr contendat. Talis ille est Homil. 9. in Levit. *Ritus quidem apud Veteres propitiations pro hominibus qui sebat ad Deum, qualiter celebraretur edocuit: sed tu qui ad Christum venisti, Pontificem verum, qui sanguine suo Deum tibi propitium fecit, & reconciliavit te Patri, non hæreas in sanguine carnis, sed discite potius sanguinem Verbi, & audi ipsam tibi dicentem. quia hic sanguis meus est, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum.* Agitur hoc loco de sacrificiis Mosaicis, quæ figura erant mortis Christi: idcirco non hærendum scribit Origenes in sanguine carnis, hoc est in sacrificiis Testamenti Veteris, sed mentem ad sanguinem Christi, & sacrificium Novæ Legis esse erigendam. Quis hic cavillationi locus?

E Sumtum è libro 8. contra Cels. postremum Origenis testimonium sic se habet: *ἡμεῖς δὲ τὸ πᾶν τὸς ἀνθρώπων ἀπορροῦντες, καὶ τὰς μετὰ τὴν γέννησιν αὐτῶν ἐν τοῖς δόξασιν ἀπορροῦντες ἀπὸ τοῦ σώματος, ὡς τὸ ἀλλοτρίον ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τοῦ σώματος, καὶ ἀρχὴ τοῦ σώματος ἀπὸ τοῦ σώματος.* Celsum refellit Origenes, qui rebus universis præfatos esse Dæmones censens, quæcunque ad victum comparant homines, quæcunque vel edendo vel bibendo consumunt, fruges, vinum, baccas arborum, aquam, & ipsum quoque aërem, à Dæmonibus accipere arbitrabatur; multisque in contrariam adductis sententiam, concludit tandem Adamantius panes qui nobis ad esum offeruntur, Christianos Dæmonibus acceptos non referre, sed Deo rerum conditori, eosque cum gratiarum actione recipere; ac per precationem corpus quoddam sanctum ipsos effici, sanctos efficiens quicumque eo cum sano proposito utuntur. Ad Eucharistiam minime hæc videntur pertinere. Quod & ipse fatetur Albertinus. Quod si quis tamen contradicat, non assentiar modo, sed Ecclesiæ etiam doctrinam his confirmari pertendam; panes quippe ait per precationem, per mystica nimirum verba, corpus effici sanctum, & sanctos efficiens, qui cum sano proposito eo utuntur; corpus videlicet Christi.

Alberti. De
Sacramentis.
Euch. lib. 1.
in Exam.
Infl. m. Orig.

Martyri succenturiatus prodit in pugnam Albertinus, recōctisque aliquot testimoniis A
ex Origene iam ante à Martyre depromtis, quatuor indidem petita de suo addit, ad truti-
nam nostrā revocanda. Prius habetur Tom. 32. in Ioh. p. 411. ubi de offula Iudæ à Iesu por-
recta differens, vim ei quendam ac virtutem à Christo inditam fuisse vult, quæ Iudæ utilis
esse potuisset, nisi offulæ prævultisset Satanas, & ne benefica eius vi frueretur proditor,
occupato ipsius corde impedivisset. Tum id gemino illustrat exemplo, priore corporis &
fanguinis Christi, quæ pro eius pietate vel nequitia qui fuscipit, utilia sunt vel noxia; al-
terio panis illius communis quo alimur, quique pro comedentis habitu vel sanitatem con-
fert ac vigorem, si valenti corpore; vel morbum, si febriculoso ac infirmo exceptus sit.

Locus ita conceptus est: *κ. ὅτι αὐτὸς δὲ τὸ πᾶν ἀποδίδωκε εἰς τὸ πᾶν λόγῳ, ὡς περὶ τὸ ἀγαθὸν ἐστὶν
ἡ ἀρετὴ τῆς κτίσεως, ἢ πᾶν ἀπὸ τοῦ ποτίσσειν, εἰς κέλευσιν ἐστὶν καὶ πίνειν. ὁ μὲν ἐν τῷ ἁγίῳ κρείττονος, B
δυναμικῶς, καὶ ἐν τῷ ποτίσσειν, ἡσυχαστικῶς καὶ ἡσυχαστικῶς κρείττονος, ἐνεργαστικῶς τὸ βέλπον. καὶ ἐν τῷ
ἐμπειρίας τὸ κέλευσιν. ὅτι τὸ δῶδὸν τὸ ἰσχυρὸν ἡσυχαστικῶς ἢ τῷ δῶδῳ καὶ τῷ ἁγίῳ ἡσυχαστικῶς ἐν
τῷ λαβῆσαι, φάσκει. ἀλλ' οὐκ οἴκτειρος μὲν εἰς σωτηρίαν, τῷ ἴδιον εἰς κέλευσιν, ἀλλ' οὐκ οἴκτειρος εἰς κέ-
λευσιν εἰς αὐτὸν τὸ σκεπτικῶς νοεῖσθαι δὲ ὁ ἄριστος καὶ τὸ ποτίσσειν εἰς μὲν ἀπλοῦς ἐστὶν καὶ ἡσυχαστικῶς ἀπὸ
τῷ ἀγαθῶν ἐκδοτικῶν. πῶς δὲ ἐκδοτικῶς ἀκούει μαμαθνοῦ, καὶ τῷ θιουστῶν, καὶ ἀπὸ τῷ ἔφορῳ τῆς
αληθείας λόγου ἰσχυρῶς. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ ἀγαθῶν ἐκδοτικῶν ἐλεγον ὅτι καὶ ὁ κῆρ τὸ σκεπτικῶν ἔφορῳ ἀπὸ
πῶς τῶν ἰσχυρῶν ἀκούει, εἰς ὅτι καὶ τῷ ἀγαθῶν ἀνάγκη. Ex his sic ratiocinatur Albertinus:
Offula Iudæ porrecta eiusdem erat generis ac Eucharisticus panis, iuxta Origenem: *ἡσ-
υχαστικῶς ἢ τῷ δῶδῳ καὶ τῷ ἁγίῳ ἡσυχαστικῶς. atqui offula illa merus fuit panis: merus igitur &
ille. Attendisset vero subtilis ille disputator quæ in exemplum assumuntur, in eo debere C
convenire cuius causa instituitur comparatio, discrepare posse in aliis, hoc est partim esse
δυναμικῶν, partim ἡσυχαστικῶν. hic autem institui ab Origene comparationem offulæ Iudæ
oblatae cum pane Eucharistico, non ad explicandam panis Iudæ porrecti naturam, sed ad
declarendum eius effectum, ac vim iuvandi, vel nocendi pro fumentis habitu: atque ita
esse δυναμικῶν, quoad illam efficientiam, de qua hoc loco queritur; ἡσυχαστικῶν vero quoad na-
turam, de qua nulla penitus hic habita est disputatio. Fimbria vestis Christi quæ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν
fanavit, ex contactu sacri corporis Christi virtutem contraxerat, itidem ut offula à Iesu
Iudæ porrecta. Fimbriæ contactus, pro tangentis pietate vel nequitia, utilis esse poterat, vel
noxius. Pari ergo jure fimbriæ contactum cum panis Eucharistici esu comparare Origenes
potuit; utraque enim in eo conveniebant, quod pro tangentis & edentis habitu salu- D
bria vel damnosa esse poterant; in aliis discrepabant. Id si fecisset, utraque sane dicere
potuisset δυναμικῶν, nempe quoad illam vim & efficientiam; non quoad naturam. Idem di-
cas de offula Eucharistico pani assimilata. Alioqui cum offulam Iudæ porrectam pani illi
quo vitam sustinemus, similem esse dixit Origenes, hoc est δυναμικῶν, in eo nempe quod ut
illa animæ, sic ille corpori pro comedentis habitu robur conciliare potest, vel morbum;
concludam utique eadem virtute pollere panem nostrum quo vescimur, ac offulam illam,
cui peculiarem vim contactu suo Christus indidit: quod est absurdum. Quid si præterea
offulam illam fuisse panem ipsum Eucharisticum Iudæ porrectum Origenem existimasse
dicamus? Profecto locus iste contrarium nihil habet huic sententiæ, quam & Cyrillus, &
Anastasius Sinaita amplexi sunt. Id si fit plane δυναμικῶν fuerint Eucharisticus panis & offula E
Iudæ porrecta, & quoad efficientiam, & quoad naturam.**

Cyrrill. in
Ioh. 6.
Anast. Sinait.
de Synaxi.

Parem propemodum adhibebimus explicationem loco alteri ex Hom. 7. in Levit. quo
agitur de præcepto Aarōni, & Sacerdotibus tradito, ne ad altare accessuri vinum biberent.
Quoniam autem Lex est umbra futurorum bonorum, quid hac Lege significetur perferen-
tans Origenes Christum hunc esse Pontificem censuit, Sacerdotes Apostolos; & Chri-
stum quidem cum ad altare, crucem nempe esset accessurus, in septima cœna vinum qui-
dem non bibisse putavit, his inductus verbis Marci 14. 25. *Amen dico vobis, quia iam non
bibam de hoc genere vite, usque in diem illum, cum illud bibam novum in regno Patris mei: Apo-
stolos vero bibisse vinum, quia nondum ad altare crucis erant accessuri. En tibi ipsa ver-
ba: Videamus quomodo id vero Pontifici Christo Domino nostro, & Sacerdotibus eius ac filius, nostris F
vero Apostolis possimus aptare. Quæritur ergo quomodo Dominus & Salvator noster, qui est verus
Pontifex, cum Discipulis suis, qui sunt veri Sacerdotes, antequam accedat ad altare Dei, bibebat vinum;
cum vero accedere cuperet, non bibebat. Venerat in hunc mundum Salvator, ut pro peccatis nostris car-
nem suam offerret hostiam Deo. Hanc priusquam offerret, inter dispensationum moras vinum bibebat:
denique dicebatur homo vorax, & vini potator, amicus publicanorum & peccatorum. Vbi vero
tempus advenit crucis sue, Accipiens, inquit, calicem benedixit & dedit Discipulis suis, dicens:
Accipite & bibite ex hoc. Vos, inquit, bibite, quia non accessuri estis ad altare. Ipse au-
tem tanquam accessurus ad altare, dicit de se: Amen dico vobis, quia non bibam de generatione
vitis huius, usquequo bibam illud vobiscum novum in regno Patris mei. Hinc Albertinus ef-
fici putat Christi Discipulos merum vinum in ultima cœna bibisse, quemadmodum Aa-*

A non & Sacerdotes ad altare non accessuri merum vinum bibebant; nec capere se dicere quid contra opponere possimus. Respondeo vero Origenem, cum existimavit vetus illud Levitici præceptum, quo Pontifici & Sacerdotibus ad altare accessuris vino interdicebatur, umbram eorum fuisse quæ Christo & Apostolis contigerunt, quando ille ad altare crucis accessurus vino abstinuit, hi vero nondum ad crucis altare accessuri vinum bibebant, id sibi voluisse, vinum Aaronis & Sacerdotum in eo *μυστηριον* fuisse Eucharistico vino Christi & Apostolorum, quod utroque abstinerent qui accessuri erant ad altare, ab iis vero qui non essent accessuri ad altare utrumque biberetur; qua de re scilicet hoc loco agebatur: in aliis autem fuisse *μυστηριον*, ac in eo præcipue quod Aaronis & Sacerdotum vinum, merum esset vinum; Christi vero & Discipulorum, specie duntaxat. Vergebit vero aliquis B dicens nulla hic nota distingui vinum illud quod cum publicanis & peccatoribus bibebat Christus, ab eo vino quo in ultima cœna abstinuit, sed utrumque opponi vino Aaronis, ac proinde simile fuisse vinum quo Christus abstinuit in postrema cœna, vino quod cum publicanis & peccatoribus bibit. Respondeo satis fuisse Origeni, recte institui posse comparationem vinum inter Aaronis, & vinum à Christo sive epotum in vita decursa cum publicanis & peccatoribus, sive non potum, sed Discipulis traditum in ultima cœna. Nam quamvis hoc specie tantum esset vinum, revera esset Christi sanguis; illud vero & specie & re vinum esset, non in eo similitudinem quæsit, vel quarere debuit Origenes, quod utrumque, vinum esset vel re, vel specie, sed in eo quod illo accessurus ad altare Christus abstinerit, illud non accessurus ad altare biberit: quemadmodum veteris Testamenti C vino abstinebant Pontifices & Sacerdotes accessuri ad altare, idem vero non accessuri ad altare bibebant.

Tenue vero & infirmum tertij loci robur, quem è Prologo in Canticum profert Albertinus. In eo hominis exterioris, corporis nimirum, proprium quemdam esse cibum scribit Origenes, corporeum scilicet & terrenum: interioris vero hominis & spiritualis proprium quoque esse cibum, panem nempe vitum qui de cœlo descendit. Sed ipsa repetamus verba: *Est materialis huius hominis qui & exterior appellatur, cibus, potusque nature sue cognatus, corporeus iste scilicet & terrenus. Similiter autem & spiritualis hominis ipsus, qui & interior dicitur, est proprius cibus, ut panis ille vivus qui de cœlo descendit. Sed & potus ille est ex illa aqua quam promittit Iesus dicens: Quicumque biberit ex hac aqua quam ego do, non sitiet in æternum. Sic ergo per omnia similitudo quidem vocabulorum secundum utrumque hominem ponitur; rerum vero proprietates unicuique discreta versatur, & corruptibili corruptibilia præbentur; incorruptibili vero incorruptibilia proponuntur. Unde accidit ut simpliciores quidam nescientes distinguere ac severere que sint que in scripturis divinis interiori homini, que vero exteriori deputanda sint, vocabulorum similitudinibus falsi ad ineptas quasdam fabulas & figmenta inanis se commiserint, ut etiam post resurrectionem cibus corporalibus: utendum crederent, potumque sumendum non solum ex illa vite vera & vivente in secula, verum & ex his vitibus ligni. Tantum abest ut hinc aliquid pro sua causa colligere possit Albertinus, ut vel ipsius opinioni contrarium id potius & adversarium sit; vel certe pro neutra parte pugnet. Duplex liquidem cibus, duplex eius interioris hominis intelligi potest: vel esus sacramentalis, quum Christi corpus ore recipimus; vel alter, quum Verbum E carnem factum fide apprehendimus & comedimus, quorum uterque capite Iohannis sexto exponitur; hic quidem à versu 31. ad hæc verba versu 52. *Et panis quem ego dabo*; ille vero ab his verbis ad versum 59. Si esus ille intelligitur, quo Verbum carnem factum fide comedimus, quid inde efficere possit Albertinus, non video. Fatemur enim Verbum carnem factum, quatenus fide apprehenditur & comeditur, animæ proprium esse cibum, non corporis. Et ne quid dissimulem, hunc esse loci intellectum censeo. Sin vero esus sacramentalis hic significatur, suo sibi gladio iugulatur Albertinus; nam cibum illum vocabulo tantum cum cibus reliquis convenire ait Origenes, suam vero unumquemque proprietatem servare; illos corrumpi, hunc integrum manere: sic nos panem Eucharisticum cum aliis panibus vocabulo convenire dicimus, re ipsa discrepare; hos corrumpi, corpus vero Christi, corruptis accidentibus, incorruptum manere: & quamvis corpore, itidem ut alij panes excipiantur, illos tamen in alimentum corporis mutari; hoc animæ, interiori scilicet homini ac spiritali, alimoniam subministrare, accidentibus duntaxat corpus alimentibus, postquam in novam substantiam conversa sunt. Qui vero hæc sententiæ suæ accommodabunt Heterodoxi, cum panem Eucharisticum nomine tantum cum panibus reliquis convenire asserat Origenes; illi non nomine solum, sed re ipsa penitus convenire dicant: hunc animæ, hominis nempe spiritualis & interioris, pabulum esse tradat Origenes; illos corpus alere Heterodoxi putent: hos corporeos & terrenos appellet Origenes, ut ab illo distinguat qui spiritalis est, mysticus, & sacramentalis; Heterodoxi vero & hunc & illos plane corporeos & terrenos esse decernant?*

Ultimum locum, quoniam ex Dialogo De orthodoxa fide, spurio quippe libro, & Ori-

genis nomen falso prae se ferente petitus est, nec ad hoc pertinet institutum, prae- A mitto.

Bulenger. contr. Ca. saub. Paris. 2. Diar. 3. p. 167.

Lepidus vero est Albertinus, cum adversus Bulengerum disputat, qui Catholicum de Eucharistia dogma defendebat hoc Origenis testimonio : *καὶ ὃ ὁ ἀρθεύει μὴ τῶν, τὸ σῶμα τῆς ζωῆς μεταλαμβάνει ἢ ὃ ἀρθεύει τῆ φωνῆ τῆ αἰδίου ἀρθεύει, ἀλλ' ἀρθεύει τῶν ἑστῶν ἢ τῶν πνεύματος ὅτι τὸ τὸ λόγος σῶμα. ἢ ὃ εἶπε τὸ ὅτι σῶμα, ἀλλὰ τὸ ὅτι σῶμα, ἀρθεύει ἢ τὸ μὴ νομίζω τὸ τὸ πῶν ἑστῶν.* Nam qui sit panis particeps, corpus Christi participat: nec enim attendimus ad naturam rerum sensibiliter propositarum, sed erigimus animam per fidem ad corpus Verbi. Nam non dixit: Hoc est symbolum, sed Hoc est corpus, ostensurum, ut ne quis putet typum esse. Non nodum sol-

Albertin. De sacram. Euchar. lib. 1. cap. 2.

vit Albertinus, sed fecit hac responsione: Fictitius locus est, ac Graculi forte alicuius recentioris, Origeni falso affictus: Bulengerus enim ipsemet alium adducit ex eodem Origene locum, ubi plane in *contrarium ait de pane & vino Eucharistico illa anitypa esse Dominici corporis: ἀντύπα εἰς τὸ δραστικὸν σῶμα.* Quemadmodum & in loco ex Commentario in Mattheum supra citato, panem vocat corpus typicum & symbolicum, hoc est corporis typum ac symbolum. Quis autem eum crediderit tam pugnans scripsisse? Absit igitur a nobis tanta supinitas, ut verba hac nescio unde sumpta, tamquam Origenis genuina suscipiamus. Alibi tamen Albertinus citata quadam ab eodem Bulengero loca

Albertin. l. 2. c. 5.

Origenis, quae causae suae creditur opportuna, pro germanis admittit: Sic enim & Origenes, inquit, a Bulengero relatus ait contra Casaubonum Diar. 3. p. 166. *τὰ ὅτι τὸ δραστικὸν ἢ μὴ δραστικὸν ἐστὶν τοῦ σώματος ἀρθεύει ἢ ἑστῶν, ἢ τὰ ἐν αὐτῇ οὐδὲν ἀντύπα εἰς τὸ δραστικὸν σῶμα τῆς ζωῆς.* Quae super rationali altari nostro persciantur, sanctificant mensam, & vasa quae in ipsa sunt. Anitypa enim sunt Dominici corporis. Commoda sane & facilis disputandi ratio; si quae Catholicam causam juvant testimonia, pro falsis ea, spuris, ac fictis habere: si quae videntur eidem contraria, his haud fecus ac legitimis & genuinis uti. Vel prior sane solvatur locus, vel postremus non intentetur; quem nos tamen itidem excipimus ut alium, in quo Eucharisticus panis corpus typicum & symbolicum appellatur: nam *ἀντύπα εἰς τὸ δραστικὸν σῶμα τῆς ζωῆς, idem est ac si Sacramentum corporis Christi appellet. Præterea non satis apparet an de pane & vino Eucharistico illic agat Origenes, ut vult Albertinus. Ait enim quae persciantur super altari nostro rationali, hoc est in animo nostro, mensam, & vasa quae in ipsa sunt sanctificare, hoc est animum, & animi facultates. Non video cur hæc ad esum potius sacramentalem referenda sint, quam ad eum quo Verbum carnem factum fide comedimus. Atque ut hic eius est ἀντύπα sacramentalis esus, ita Verbum fide apprehensum, & ut ita dicam manducatum, ἀντύπα εἰς τὸ δραστικὸν σῶμα τῆς ζωῆς est Dominici corporis. Priore vero loco cum corpus Christi ait non esse typum, sic intellige, non esse merum typum & signum sine re signata, quæ vulgaris est typi notio; sed non negat esse typum ac signum alterius generis, nempe re significata conjunctum. Atque hæc in præsentia sufficiant. Qui plura volet, Bellarminum consulat lib. 2. De Eucharist. cap. 8. ubi non allata solum à Martyre Origenis exponit testimonio, sed plurima quoque eiusdem recitat, quibus recte de Sacramento Eucharistiae sensisse creditus est: & Nos quoque nonnulla ad Tom. 11. Origen. in Matth. 15. super eodem argumento observamus.*

III. Ab Eucharistiae sacramento progrediamur ad sacramentum matrimonij, circa quod à communioribus Ecclesiae dogmatis Origenes in quibusdam abiisse videtur. Primum E Hom. 11. in Jerem. p. 115. quæcunque ex coitu & voluptate proficiuntur, purgatione indigere ait: & Tom. 17. in Matth. p. 498. quodammodo pollutos esse vult, quicunque veneris utuntur: ne eas quidem voluptates excipiens, quarum matrimonium licentiam facit. Deinde libro 2. in Epist. ad Rom. incircumcisum appellat, qui concessis matrimonij jure voluptatibus intemperantius abutitur; circumcisum vero, *si qui in huiusmodi negotio legitimis, & quantum posteritati sufficit utatur officijs.* In quo præterquam quærenda sobolis gratia, congressum omnem conjugalem videtur respicere, etiam illum qui ut debitum redditur, vel vitanda tentationis causa perpetratur. Sed hæc quoque in voce legitimis contineri possumus respondere; vel circumcisum quidem eum esse qui procreanda tantum ad cultum Dei prolis causa actum conjugalem exeret; at non incircumcisum, qui alios præterea fines spectat, sed qui intemperanter se gerit. Hieronymus certe lib. 2. in Epist. ad Ephes. cap. 5. reliquos omnes videtur improbare fines, unum hunc admittere, quo soboles comparanda proponitur: *si, inquit, ita uxor subiicienda viro est, ut Christo Ecclesia; inter virum & uxorem erit sancti conjunctio, & namquam corporis servient passionibus:* Corinthiis vero, ut infirmis, necdum solida pietate roboratis mutuam debiti solutionem per *συντηρησάντων* & indulgentiam Paulum concessisse dicit; at Ephesius, ut pote in Christi doctrina provecioribus ademisse; unicuique tamen vel Ephesios, vel Corinthios amulari fas esse. Et paulo post: *Liberorum ergo, ut diximus, in matrimonio opera concessa sunt. Voluptates autem, quæ de meretricum capiuntur amplexibus, in uxore damnatae. Hoc legens omnis vir & uxor, intelligent sibi post conceptum magis orationi quam concubio servendum. Et quod in animalibus & bestijs ipso natura inter prescriptum*

A est, ut pragnantes ad partum usque non cōstant, hoc in hominibus sciant arbitrio derelictum, ut merces
 est ex abstinentia voluptatum. Eo accedunt ista Epiphaniij Har. 63. cap. 4. ὁ οὐκ ἔστιν ἡ γαμία
 παρὰ τὴν εὐχὴν τοῦ θεοῦ ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς σαρκὸς. Neminquam honorabiles nuptiae ad ignominiam tra-
 hentes quae a Deo condita sunt, liberorum procreationem prohibent: sed nec aliter usurpant nuptialis con-
 junctionis modum a Deo institutum. Adstipulatur Augustinus libro De bono conjugali, cap. 7.
 Reddere, inquit, debitum conjugale, nullius est criminis; exigere autem ultra generandi necessitatem,
 culpa venialis: quod iterat cap. 10, & 11. & libr. 1. De nupt. & concupisc. cap. 14. Adstipu-
 latur & Supplementum Summæ S. Thomæ q. 49. a. 5. Quod autem jactat Theophilus
 Pasch. 2. & 3. Origenem honorabiles condēnisse nuptias, non id ex eius verbis, sed ex doctri-
 B næ ipsius consequentia arguit: sic enim ratiocinatur; Si in corpora, sic tamquam in erga-
 stula detruduntur animæ noxias, non esse illud cubile immaculatum, nec honorabiles nuptias,
 quæ formandis corporibus, ac animis puniendis operam dant, cum propter pœnas animarum,
 & non propter generationis ordinem, nuptiarum adolescentulis vincula tribuantur.

Hoc amplius, scribit Origenes Homil. 6. in Num. actibus conjugalibus Spiritum fan-
 ctum non adesse. Verba hæc sunt: Connubia quidem legitima carent quidem peccato, nec tamen
 tempore illo quo conjugales actus generantur presentia sancti Spiritus dabitur, etiamsi Propheta esse videat-
 C tur, qui officio generationis obsequitur. At constat tamen actum hunc, si suscipiendæ prolis
 causa exerceatur, vel debiti reddendi, quia aliud est religionis opus, aliud iustitiæ, sanctum
 esse & pium, ac proinde Spiritus sancti subsidio & ope exerceri. Contradicit nihilominus
 C Auctor Operis imperfecti in Matth. 1. 18, aitque matrimonium etiam utentibus pœnam non
 inferat, mercedem tamen non præstare.

Postremo iteratas nuptias, non quasi damnosas penitus ac noxias, sed quasi pio & Chri-
 stiano homine indignas Adamantius traduxit: quod merito criminati sunt Magdeburgen-
 ses. Nunc vero, inquit Homil. 17. in Luc. & secunda, & tertia, & quarta nuptia, ut de pluribus
 ta. cam, reperintur, & non ignoramus quod tale conjugium ejiciet nos de regno Dei. Et deinde: De
 cætu primitivorum, immaculatumque Ecclesie, quæ non habet maculam, neque rugam encietur digam-
 nus, non quo in æternum mittatur incendium, sed quo partem non habeat in regno Dei. Tum mox:
 Fuit enim monogamus, & virginem, & eum qui in castimonia perseverat, esse de Ecclesia Dei; eum
 vero qui sit digamus, licet bonam habeat conversationem, & ceteris virtutibus polleat, tamen non esse de
 D Ecclesia, & de eo numero qui non habet rugam aut maculam, aut aliquid istiusmodi; sed esse de secundo
 gradu, & de his qui invocant nomen Domini, & qui salvantur quidem in nomine Iesu Christi; nequa-
 quam tamen coronantur ab eo. Hinc Homilia 19. in Ierem. non æterno quidem addendum
 tradit supplicio digamum, sed participem salutis alicujus futurum, non tamen tantæ felici-
 tatis, quantæ qui purus vixerit. Tomo quoque 20. in Ioh. p. 295. in eo neutiquam imi-
 tandum Abrahamum pronuntiat, quod ancillæ concubuerit, & defunctæ uxori aliam in
 senectute superinduxerit. Profecto non Montanistæ, inter quos Tertullianus, nec Nova-
 tiani solum hac opinione infecti sunt, sed nonnulla etiam hujus affinia ex orthodoxis
 Scriptoribus afferri solent, quæ in Decretorum parte 2. caus. 31. quæst. 1. can. 8, 9, & 10.
 retulit Gratianus. Prior locus est ex Neocæsariensi Concilio, quo secundarum nuptiarum

E connubio Presbyter interesse prohibetur, cum præsertim nuptiis eiusmodi pœnitentiæ im-
 poni solet. Vbi pro, connubio, legendum est, convivio: sic enim paulo post habetur: Quis
 erit Presbyter, qui propter convivium suum consentiat nuptiis? Ita legitur in ipsis Concilij exempla-
 ribus, ex Græco: ὁπρὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπιτοπίου τῆς ἐκκλησίας. Quod sic reddit Dionysius
 Exiguus: Presbyter in nuptiis eius qui duas uxores ducit, seu digamus efficitur, ne convivetur. Alter
 locus est ex Auctore Operis imperfecti Homil. 33. in Matth. 19. quo decernitur licitum
 esse secundum Apostoli præceptum secundas adire nuptias, secundum autem veritatis ratio-
 nem, vere fornicationem esse: sed cum permittente Deo publice & licenter committitur, fieri honestam
 fornicationem. Tertium demum suppeditat Hieronymus libr. 1. in Iovinian. cap. 8, quo secun-
 das nuptias vix nuptiarum nomine donandas, & vix excusandas definit. At id non

F tam ad eas repudiandas, quam ad extollendam viduarum castitatem dictum respondet
 Gratianus, & ex alijs eius testimonijs approbat. Tot vero scætet erroribus Operis imperfecti
 scriptor, ut in dogmaticis disputationibus minime sit audiendus. Neocæsariensem autem
 Synodum de pluribus simul ductis uxoribus agere nonnulli respondent: quam responso-
 nem probare non possum. Malim fieri talem fuisse ea ætate Ecclesiæ severitatem & rigo-
 rem, ut licitas licet, aliquam tamen incontinentiæ speciem præ se ferentes nuptias secun-
 das, non celebritate solum carere, eique Presbyterum omnino non interesse, sed pœni-
 tentiæ etiam impositione quodam modo notatam esse vellent.

IV. Theophilus Alexandrinus Pasch. 2. Epistol. Origenem caussatur magicis artibus
 patrocinium tribuisse. Verba hæc adducit è scriptis Origenis: *Arts magica non mihi videtur
 alicuius rei subsistentis vocabulum: sed etsi sit, non est operis mali, ne quid habere possit contemni.*

Magdeb.
 Cent. 3. cap.
 10.

Tum multa aduersus eum oratorie exaggerat; res attentius introspicere insuperhabet. A Origenem ait Elyma, Iamna, & Mambra fautorem esse; deletam fuisse adventu Christi idololatriam, quae ex arte magica profecta est, ac deletam proinde Magiam ipsam; aliaque eiusmodi plurima congerit. Quocirca Anonymus apud Photium Cod. 117, inter criminationes in Origenem ab aduersarijs confatas hanc nono loco recenset: *ὅτι ἡ μαγία ἡ μά-*

Sixt. libr. 6
Annas. 8
Genebr. Col-
lect. cap. 6.

γία: *Malam non esse Magiam.* Meminissent accusatores illi duplicem esse Magiam, ut recte ex Hieronymo, & Iustino probant Sixtus, & Genebrardus; alteram, quae ex naturalibus causis & principijs res prauidet & praedicat, & nonnumquam etiam efficit, quae proprie Philosophia est; alteram, quae Daemonum ope & subsidio utens, praestigijs homines fallit & deludit. Magos illos, à quibus Magia dicta est, Deorum religionibus addictos, nomen inde à patria dialecto fortius refert Porphyrius libr. 3. *ἄλλοι μὲν γὰρ λέγουσι τὸν μαγόν εἶναι τὸν ἀπὸ θεῶν ἰσχυρῶς, ἄλλοι δὲ τὸν ἀπὸ δαίμονος.* Apud Persas, qui reum diuinam periti sunt, Deosque colunt, Magi nuncupantur: id enim patria illorum dialecto significat Magus. Praecipui autem inter Philosophiae parentes Magi commemorantur à Laërtio in Prooem. Magiam ergo si rem non malam esse dixit Origenes, perinde est ac si Philosophiam rem non malam dixerit. Pari modo accipiendum est quod ait libr. 7. contra Cels. artem *μαγικῶν* medium aliquid esse & indifferens: nam si ex casualium naturalium inspectione proficiscatur, laudabilis est; sin ex Daemonum technis, vituperanda. *ὁ λόγος δὲ αἰρεῖ*, inquit, *παύλ' ἀπὸ τῶν νομίζων τὴν τιμωρίαν* (*τιμωρία*) *τῆς μαγικῆς ἀναμεινῆς, μίσην τῆς γαλήνης, εἰς ἀπάτην αἰσθητικῶν ἡρώδων, καὶ ποιεῖ τὸ ἀκατασκευάστον ἄλλοι δὲ τὸν μαγόν, καὶ τὸν μαγόν εἰς ἄπληστον ἀσέβειαν.* Magicas ergo artes, quae Daemonum fallacijs administrantur, improbat & reicit: sed multo etiam discretius sub finem antecedentis libri; ibi quippe Celsum coarguit, qui Magos *ἐπιδαμνῶν* appellauerat, *ἀφ' ὧν*, inquit, *ἡ παρὰ νομῶν τῆς ἰστορίας ἡ μαγία καὶ τὰς λοιπὰς ἐπιδαμνῶν, ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ ἀκατασκευάστον ἄπληστον ἀσέβειαν* & Homil. 13. in Num. *Nec mireris, si est in magica arte tale aliquid: esse enim hanc artem designat etiam Scriptura, sed uti ea prohibet. Nam & Dæmones Scriptura esse designat, sed colere eos & exorari vetat: recte ergo etiam magica uti prohibet, quia Magorum ministri Angeli sunt refuga, & spiritus maligni, & Dæmonia immunda.* Reliqua non minus dilucida vitandae fatietatis causa praetermitto. Tractatu etiam in Matth. trigesimo quinto, Iudaicum esse dicit adiurare Dæmonia, neque secundum potestatem à Christo concessam; quo significari vult S. Thomas id adjurationis genus, quod fit per preces, sacrificia, & vetitas ceremonias; non alterum illud, quod fit *potestative*, ut loquitur Thomas, & quo Ecclesia uti solet. Libro etiam 3. *ἄλλοι ἀρχόντες*, cap. 3. ita de Magia dixerit, ut pro noxia & perniciofa hanc ipsum habuisse constet.

S. Th. 2. 2. q.
90. a. 2.

V. Quae cum ita se habeant, miror id scripsisse Eustathium Antiochenum: *ἀλλ' ὁ κοινὸς ὡσεὶ ἕως εἰδωλολατρίας ὄργανα, καὶ νεκρομαντίας ἄρματα τὰ ἐκκλησιαστικῶν ἱππευτικῶν ἡρώδων τῶν οὐκ ἐκ τῆς ἱστορίας ἡρώδων ἡρώδων.* Sed venustus Origenes idololatriæ instrumenta, & necromantia inventa in Ecclesiae chororum inducere volens, in sacram Scripturam mentitur. Locus habetur in libello De Engastrimytho, quem lucubravit ad id rejiciendum Origenis dogma, quo animam ipsam Samuelis à Pythonissa per incantamenta evocatum decrevit. Eadem de causa peculiari libro Origenem Methodius Tytius refellit, ut auctor est Hieronymus. Hunc etiam notat errorem, suppresso licet Origenis nomine, Gregorius Nyssenus in Epistola ad Theodosium De Pythonissa. Ac Eustathius quidem, cuius librum Leo Alladius edidit, variis rationibus ostendere conatur non Samuelem, Samuelisve animam Pythonissae carminibus fuisse excitatam, sed Dæmonem, vel phasma à Damone confictum. Sigillatim haec persequi, non est otij nostri, nec instituti: satis habet Origenes praesidij in Patrum aliquot consensu, quos Leo Alladius in Syntagmate De Engastrimytho, cap. 7. recenset: Iustini in his Dialog. cum Tryph. Sulpitij Severi Histor. sacr. libr. 1. & Anastasij Antiocheni in *ὁμολογ.* quest. 112. & eorum praeterea quos laudat Bellarminus libr. 4. De Christo, cap. 11. His adde antiquissimorum Rabbiorum suffragium, qui tradunt mortuorum animas, si ante annum à morte praeteritum evocentur, quo tempore excita fuit Samuelis anima, videri quidem ab Engastrimytho, non audiri; audiri ab eo qui oracula scitatur, non videri; ab alijs nec audiri, nec videri.

Hieron. De
scrips. Eccl.
cap. 94.

VI. Hieronymus libr. 1. Apolog. in Rufin. cap. 4, Origenis locum afferre à libr. 6. Stomat. in quo juxta Platonis sententiam mentiri nonnumquam licere defendit. Idem visum est ipsi Hieronymo lib. 1. Comment. in Epist. ad Galat. cap. 2. v. 11. multisque opinionem suam defendit. Visum id quoque Chrysofomo, & Cassiano. Sed palam refragatur Augustinus in libro De mendacio ad Consentium, cap. 2. & in Epistola quadam ad Hieronymum, eique assentiuntur Theologi omnes, quodlibet mendacium, simulationem quamlibet damnantes, & peccati nota afficientes.

Chrysof. l. 1.
de Sacerdotio.
Cassianus l. 1.
Coll. c. 8.
17. &
189.

VII. Qui vero mendacium non usquequaque damnat Origenes, idem jurejurando penitus

A nitus interdicit Tractat. 35. in Math. ita disputans: *Simile est enim, quod dicit in Evangelio Dominus ipse: Ego autem dico non iurare omnino, & non ad iurare omnino. Si enim iurare non licet, quantum ad Evangelicum Christi mandatum, verum est quia nec ad iurare alterum licet.* In eadem fuere sententia Athanasius, Chrysostomus, Epiphanius, Hilarius, alijque complures, quos citat Sixtus Senensis libr. 6. Annot. 26. eorumque secutus est opinionem Pelagius, ut ab Augustino traditur in calce Epistol. 89. & recentium Heterodoxorum magna pars: cum è contrario sanctum esse & utile iuramentum, pie modo & prudenter, & flagitante necessitate adhibeatur, Catholica Ecclesia constituat.

CAPVT TERTIVM.

GENERALE ORIGENIANÆ DOCTRINÆ EXAMEN.

I. Iniqua fere pro Origene, vel contra Origenem iudicia. II. Recensentur ipsius defensores. III. Multa ad Origeniani nominis oppugnatores confutandos generatim proponuntur. Mutua criminationum repugnantia; IV. Origenistarum errores Origeni afficti; V. Rufini interpretis perfidia; VI. Patrum falsis criminibus appetitorum exemplum; VII. Philocalia à Gregorio Theologo, & Basilio ex Origenis scriptis excerpta; VIII. allegorica ipsius interpretationes. IX. Frustra hereseon fons appellatus est. X. Librorum ipsius depravatio. XI. Multa quoque ad ipsam excusandum in uniuersum adducuntur: perpetua ipsius in proponendis sententiis hesitatio; eiusdem modestia; XII. constans hereseon insectandi studium; XIII. nimia in scribendo festinatio; XIV. Theologicae quaestiones ipsius temporibus nondum satis excussae, nec per Ecclesiam definitae. XV. Eum tan tem temere dictorum panitit. XVI. Immerito Rufinum reprehendit Hieronymus, propter inscriptum Origenis Apologie Pamphili nomen. XVII. In multis peccasse Origenem fatendum est. XVIII. Quo numero libri Origenis habendi sint, disputatur. XIX. & utrum inter Hæreticos ponendus ipse sit.

I. QVOD de Origene Origenisque dogmatis iactabatur olim: Vbi bene, nemo melius; ubi male, nemo pejus; idem prope modum nunc de eo, iisque merito dici potest, qui de ipsius doctrina sententiam tulere: Vbi bene accipitur, neminem accipi melius, neminem maioribus extolli præconiis, neminis doctrinam acrioribus studiis defendi; ubi male, duriori neminem & asperiori censura defricari. Adeo extrema omnia, non in vita solum, sed post mortem etiam vir ille expertus est; nescio qua fati urgente pertinacia, & perpauca Adamantium inter, ipsiusque aduersarios medias sectari patres patiente. Alios quidem tam inique erga ipsum animatos videas, ut in nefariorum ac pestiferorum Hæreticorum censu Origenem ponant, & tamquam de Ecclesia propudico ac vibice, sic de eo statuendum esse velint: alij contra tam cæco & effræni studio in eum feruntur, ut omnia ipsius facta ac dicta tueri parati sint, nec aliter dogmata eius, quam ut *uertas dicitur* amplectantur.

Vnus utriusque

Error, sed variis illudis partibus.

Equidem extrema hæc inter, medium quoddam iter tenendum puto, si quis æquus esse, nec sese ipse fallere velit. Fatendum est sæpe peccasse Origenem, & in damnosos errores incidisse; in multis falso & immerito fuisse accusatum si quis neget, profligati illum pudoris esse, & supra iam probavimus, & deinceps etiam ostendemus. Præclare Pamphilus in Apologia: *Consequens erat ex his omnibus laborum & studiorum suorum testimonio amplecti ratem virum (Origenem) & neque defensionis studio plus dare ei meriti, quam mensura deposcit; neque rursus obrectandi vitio facile condemnare, & alienum ab Ecclesiastica doctrina temere pronuntiare: cum utrumque istud præcipitum providens ante diuini sermo prohiberit dicens: Non sit in te mensura maior, neque mensura minor: abominabile est enim in conspectu Domini utrumque: unicuique enim prout dignum est retribuere, iustitie proprium est. Propter quod & mensura integra, & pondus æquale acceptabile est apud Deum; non hoc quod mentitur veritatem, per quod vel plus donatur rebus, quam merita deposcunt, vel subtrahitur meritis quod debetur.* Igitur utrorumque mihi improbat ratio, tum qui apologiis suis omni labe purgare Origenem student, tum qui eius nomen